

Casus bedrijfsvestiging in het onderwijs (in het kader van de toepassing van bedrijfseconomisch ontslag)

Versie 3, d.d. 22 juli 2021, (Wilma) Rijndorp-Kreft, senior adviseur/manager advies i.s.m. mr. B. (Bianca) Brouwer, mr. E.(Erik) Bal en mr. B. (Bettina) van der Meijden, juristen Dyade Advies en in 2016 Mr. H. (Huub) Olfers, PO-raad en de heren G. (Geert) van Atteveld en H. (Hugo) Nutters, UWV.

1. Vraagstelling

UWV hanteert de volgende definitie van bedrijfsvestiging (artikel 14 ontslagregeling UWV)

Een bedrijfsvestiging is een onderdeel van de onderneming van de werkgever dat in de maatschappij als zelfstandige eenheid te herkennen is en een interne zelfstandige bedrijfsvoering heeft (zie artikel 1, onderdeel d en artikel 14 van de Ontslagregeling)

Voor het onderwijs werd uitgegaan van het bestuursniveau als bedrijfsvestiging.

Een uitspraak van de Commissie van Beroep voor het Christelijk onderwijs spreekt van de school als bedrijfsvestiging. Hoewel de status van deze uitspraak nihil is omdat de commissie geen dwingende uitspraken kan doen én omdat deze commissie oordeelt over iets waar zij niet over gaan, het is immers aan UWV te besluiten wat een bedrijfsvestiging is, heeft deze uitspraak in 2016 toch voor onrust gezorgd in het (primair) onderwijs.

Om deze reden is met het UWV, in de persoon van Geert van Atteveld, afgesproken de definitie van bedrijfsvestiging, uitgaande van de toelichting van bedrijfsvestiging in de ontslagregels, verder te operationaliseren zodat tot een eenduidige bepaling kan worden gekomen van wat het onderwijs als bedrijfsvestiging mag zien. Dit niet om voor te schrijven aan schoolbesturen hoe het afspiegelingsbeginsel moet worden toegepast maar om te voorkomen dat er nu voor een opzet wordt gekozen die straks niet uitvoerbaar blijkt waardoor noodzakelijke afvloeiing niet kan plaatsvinden en schoolbesturen in de financiële problemen komen.

2. Nadere uitwerking definitie bedrijfsvestiging o.b.v. ontslagregels UWV

In onderstaand kader is de definitie van bedrijfsvestiging verder uitgewerkt.

Bij de bepaling van de bedrijfsvestiging gelden twee hoofdzaken:

1. De externe (maatschappelijke) presentatie en zichtbaarheid als zelfstandige eenheid voor derden, door:
 - a. Presenteert zich extern publiekelijk als zelfstandige aanbieder van goederen en diensten;
 - b. Heeft een eigen adres c.q. bedrijfslocatie;
 - c. Is als aparte eenheid bij de Kamer van Koophandel geregistreerd;
 - d. Heeft een eigen doelgroep of klantenkring;
 - e. Heeft een eigen product- en/of dienstenlijn;
 - f. Heeft een eigen naam;
 - g. Heeft een eigen website;

- h. Heeft eigen briefpapier;
 - i. Heeft een eigen logo en huisstijl;
 - j. Er is sprake van een zekere geografische afstand tussen locaties.
2. De vestiging heeft een interne zelfstandige bedrijfsvoering door;
- a. Interne zelfstandigheid qua bedrijfsvoering;
 - b. Is een aparte rechtspersoon;
 - c. Heeft een zelfstandig (financiële) rapportage;
 - d. Is als eenheid als zelfstandig onderdeel in de financiële rapportage opgenomen (bijvoorbeeld jaarplannen en eigen winst/verliesrekening);
 - e. De mate waarin het management verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering;
 - f. Of de eenheid zelfstandig personeel in dienst kan nemen en ontslaan;
 - g. Of er sprake is van een eigen, separate, medezeggenschap.

De verschillende onderdelen worden in samenhang met elkaar beoordeeld.

In eerdergenoemde uitspraak van de Commissie van Beroep lag de focus op de externe presentatie en is de tweede van belang zijnde factor, de interne zelfstandige bedrijfsvoering, veelal achterwege gelaten. In deze notitie behandelen wij alle relevante factoren.

In onderstaande tabel is een en ander uitgeschreven. Vervolgens wordt afgesloten met een voorlopige conclusie.

Onderdeel definitie	Binnen het Onderwijs is sprake van	Toelichting/Vragen/Overwegingen
1. De externe (maatschappelijke) presentatie en zichtbaarheid als zelfstandige eenheid voor derden		
Presenteert zich extern publiekelijk als zelfstandige aanbieder van goederen en diensten	Ja, maar soms vanuit het bestuur via marketingcampagnes welke op bestuursniveau zijn geïnitieerd	
Heeft een eigen adres c.q. bedrijfslocatie	Ja, vrijwel altijd	
Is als aparte eenheid bij de Kamer van Koophandel geregistreerd	Ja, i.v.m. wetswijziging nu verplicht	
Heeft een eigen doelgroep of klantenkring	De kinderen in de regio/wijk gaan vaak naar een van de scholen in de buurt (veelal op grond van denominatie), soms regionale aantrek van leerlingen. Vanwege vrije schoolkeuze kunnen ouders/verzorgers zelf kiezen voor een school, door de opkomst van concept-	

	onderwijs (Dalton, Montessori, Technasium e.d.) is de spreiding groter geworden	
Heeft een eigen product-en/of dienstenlijn	Alle scholen verzorgen basisonderwijs. Sommige scholen bieden meer, zoals naschoolse opvang, peuteropvang, les anderstaligen, etc.	
Heeft een eigen naam	Ja	
Heeft een eigen website	Veelal wel, vaak ondergebracht bij de website van een schoolbestuur	
Heeft eigen briefpapier	Veelal wel. Correspondentie aan ouders en externen binnen het mandaat van een schooldirecteur ontvangen correspondentie van de school zelf. Als het gaat om Gemeentelijke zaken, aanstellingen, ontslag, schorsing, etc is het veelal correspondentie vanuit het schoolbestuur	
Heeft een eigen logo en huisstijl	Veelal wel	
Er is sprake van een zekere geografische afstand tussen locaties	Met name bij concept-onderwijs en SO/VSO kan er sprake zijn van regionale, provinciale of zelfs landelijke spreiding	
2. De vestiging heeft een interne zelfstandige bedrijfsvoering		
Interne zelfstandigheid qua bedrijfsvoering	De directies van de scholen zijn in meer of mindere mate gemandateerd tot het doen van uitgaven binnen de bestuursbegroting	
Is een aparte rechtspersoon	Nee, de school is geen aparte stichting/vereniging dus geen rechtspersoon	
Kent een zelfstandig (financiële) rapportage	Nee. De begroting is op bestuursniveau en de jaarrekening wordt op bestuursniveau gemaakt. De scholen zijn daarin wel apart zichtbaar	

<p>Is als eenheid als zelfstandig onderdeel in de financiële rapportage opgenomen (bijvoorbeeld jaarplannen en eigen winst en verlies-verantwoordelijkheid)</p>	<p>Op bestuursniveau wordt een strategisch beleidsplan gemaakt voor de koers van de stichting of vereniging. De scholen zijn op grond van de wet verplicht een schoolplan te maken ten aanzien van de koers van de school. Voorts is er een bestuursbegroting waarin de scholen zichtbaar zijn opgenomen. De directeur van de school moet binnen de kaders van de begroting blijven inzake uitgaven. Bij verlies of overschot wordt dit bovenschools herverdeeld. Er is sprake van persoonlijke verantwoordelijkheid voor verlies op bestuursniveau. Op bestuursniveau wordt beslist over fusie, sluiting van scholen etc.</p>	
<p>De mate waarin het management verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering</p>	<p>Dit is afhankelijk van de keuze van het bestuur. Directeuren heten vaak integraal verantwoordelijk te zijn maar worden slechts aangesproken op behaalde resultaten. De verantwoordelijkheid berust uiteindelijk bij het schoolbestuur</p>	
<p>Of de eenheid zelfstandig personeel in dienst kan nemen en ontslaan</p>	<p>Nee, er is sprake van een bestuursaanstelling. Op bestuursniveau worden de aktes uitgedraaid. Ontslagzaken worden ook vrijwel altijd op bestuursniveau afgehandeld (met uitzondering van die contracten die van rechtswege aflopen)</p>	
<p>Of er sprake is van een eigen, separate, medezeggenschap</p>	<p>Schoolse zaken worden door de MR van de school worden afgehandeld en bovenschoolse zaken (zoals de begroting, het bestuursformatieplan e.d., bovenschools liggen). Ofwel</p>	

	alles wat te maken heeft met bedrijfsvoering ligt bij de medezeggenschap op bovenschools niveau.	
--	--	--

3. Voorlopige conclusie

Hoewel scholen naar buiten toe opereren als zelfstandige eenheden, zijn zij qua bedrijfsvoering onderdeel van een groter geheel, het bestuur.

Voor het onderwijs zou het, in de meeste gevallen, daarom logisch zijn, in geval er sprake is van scholen in één bepaalde stad of regio, dat er sprake is van het bestuursniveau als bedrijfsvestiging.

Indien een school echter kan aantonen vanwege geografische afstand en concept sterk af te wijken van het geheel is een uitzondering mogelijk voor het hanteren van de bedrijfsvestiging. Indien hier sprake van is of kan zijn kan bovenstaande checklist gebruikt worden voor de onderbouwing.